

učinkov. Če smo s tem nakazali, da naj bi komunikacija v šoli v svojem jedru temeljila na argumentiranem prepričevanju, da je za učenje konstitutivnega pomena racionalno utemeljevanje in izpeljevanje novih vsebin, naj za konec tega razdelka, poleg že omenjene strokovne avtoritete učitelja in motiviranosti učencev, omenimo še enega izmed emocionalnih elementov, ki so pomembni za pedagoški diskurz – entuziazem učitelja. Navdušenje učitelja nad temo pogovora, predvsem pa njegovo veselje do deljenja znanja in izkušenj z učenci lahko bistveno prispevajo k uspešnosti komunikacije.⁵⁰ Antična retorika je idejo o govorcevi čustveni identifikaciji z vsebino govora in njenih učinkih na poslušalce postavljala v samo osrčje retorične tehnike, ki se je uresničevala tako v kontekstu izbora in strukturiranja subjektivnih sredstev prepričevanja (*ethosa* in *pathosa*) glede na *logos* kakor tudi ubesedovanja argumentov ter izbora govorniškega sloga za govor v celoti in nenazadnje samega nastopa. Učinke govorcevega (ne)uspešnega vživljanja slikovito ponazori Ciceron:

»Ni namreč lahko doseči, da bi se na tistega, na kogar hočeš ti, jezil sodnik, če *ti to hladnokrvno prenašaš*; niti da bi sovražil tistega, kogar hočeš ti, če ne vidi, da *ti sam goriš od sovraštva*; prav tako ga ne boš privedel do usmiljenja, če mu *ne boš pokazal svoje bolečine* z besedami, mislimi, glasom, izrazom in naposled s prelivanjem solza. Kakor namreč nobena snov ni tako lahko vnetljiva, da bi mogla spočeti ogenj, ne da bi se ji ta približal, tako *nobena glava ni tako pripravljena sprejeti govornikovo moč, da bi lahko zagorela, če se ji ne bi sam približal vžgan in goreč*.« (De or. 2.45.190, prevod Ksenja Geister, poudarili avtorji)

- 50 Znotraj preučevanja vzgoje in izobraževanja so ti vidiki pedagoškega diskurza obravnavani zlasti v kontekstu različnih modelov učiteljeve avtoritete (npr. Bingham, 2008; Kroflič, 1997; Kovač Šebart in Krek, 2009). Na ključno vlogo učiteljevega vživljanja v vsebino za uspešno vzbujanje zanimanja pri učencih in posledično na pomembnost njegovega obvladovanja retoričnih strategij je pokazal tudi Stanko Gogala, eden prvih slovenskih pedagogov, ki so se ukvarjali s konceptom pedagoške avtoritete, in utemeljitelj koncepta o pedagoškem erosu (prim. Kroflič, 2000; Makovec, 2014). Povsem v kvintilijanovskem duhu (prim. Quint., *Inst.* 6.2.36) je zapisal takole: »Psihološko zanimivo dejstvo je namreč, da se nam skoro vedno posreči navdušiti tudi druge za neko stvar, če mi sami pristno doživljamo zanimanje zanje /.../. Obratno pa ostanejo poslušalci hladni in mrtvi za kako stvar, če je posredovalec sam daleč od tega, kar posreduje /.../. V takem primeru tudi vsa zunanja sredstva retorike, ki naj bi vzbudila navdušenje v poslušalcih, prav nič ne pomagajo.« (Gogala, 1936/37: 116)